

- **Çingiz müəllim, oxucularınız sizi həm də tərcüməçi kimi tanıyır. Bizim üçün maraqlıdır, tərcümələrinizi hansı prinsiplərlə edirsiniz və tərcümə elədiyiniz müəllifləri necə seçirsiniz?**

- Tərcümə işinə mən lap gənc yaşlarımdan başlamışam - "Gənclik" nəşriyyatında işləyəndən. Heç kəsdən gizli deyil ki, o dövrdə nəşriyyatlarda işləyən redaktorlar cüzi maaş alırdılar. Və bu tərcümə işi haradasa maaşın üstünə az da olsa müəyyən əlavələr gətirirdi. Yəni belə baxanda bunu ilk baxışdan çox adi bir səbəb hesab etmək olar. Ancaq ailə, ev-eşik çətinliklərini nəzərə alsaq, maaşa olan bu cüzi əlavə lap göyündüşmə idi. Təbii ki, mən o zaman ailəli idim, uşaqlarım vardı. Həyat özü məcbur edirdi ki, müəyyən əlavə işlər də görüm. Belə bir şəraitdə tərcümə işinə başladım. Mənim rus ədəbiyyatından tərcümə etdiyim uşaq şeirləri həmin iqtisadi maraqdan irəli gəlirdi. Digər tərəfdən, mən Mixal-kov kimi uşaqlar üçün kifayət qədər maraqlı yazan rus şairlərini tərcümə edirdim. Başa düşürdüm ki, uşaqlara bu və ya digər şəkildə maraqlı, uşaqların dünyagörüşünü, estetik tərbiyəsini inkişaf etdirən şeirlər lazımdı. O şeirləri elə tərcümə edirdim ki, tərbiyə işinə kömək edə bilsin. Bu dəfə çox tezliklə daha ciddi şəkildə şeirlə yanaşı həm də nəsr əsərlərinin tərcüməsinə başladım. Çox ciddi müəllifləri, deyək ki, Kuprini, Şukşini və digər çox ciddi müəllifləri dilimizə çevirdim. Hesab edirəm ki, bu tərcümələr uğurlu tərcümələr idi və tərcümələrim haqqında kifayət qədər də müsbət fikirlər səslənirdi. Ömrünün bu çağında isə, deyək ki, otuz ildən bəri mən yalnız ürəyimcə, zövqümcə olan, diqqətimi çox cəlb edən dünya şairlərinin şeirlərini tərcümə edirəm. Artıq mənim tərcüməmdə otuzdan çox kitab işıq üzü görüb. Lap yaxın illərdə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tərcüməmdə iki cildlik tərcümə toplusu çap etdirib. Birinci cild poeziya, ikinci cild nəsr kitablarıdır. İstər coğrafi baxımdan, istər zaman, istərsə də bədii baxımdan bu cildlərin əhatə etdiyi sahə çox genişdi. Yəni, yeddinci əsrdən XXI əsrə kimi. Amerikadan tutmuş Kubaya qədər, Skandinaviyadan tutmuş Pakistana, İngiltərəyə, Fransaya, keçmiş sovet məkanına qədər. Təbii ki, burda daha çox məni maraqlandıran, diqqətimi daha çox cəlb edən müəllifləri çevirmişəm. İndi həmin nəşrin üçüncü, dördüncü cildlərini hazırlayıram. Bu, deyək ki, vaxt-zaman baxımından kəsım şəklində qarşıma qoyduğum layihə deyil. Artıq bu işlə öz könlümcə və vaxt, zaman, imkan daxilində məşğul oluram. Digər tərəfdən də Azərbaycan oxucularını dünya ədəbiyyatında baş verən hadisələrlə tanış etmək həvəsi həmişə məni çəkib. Bilmək lazımdı ki, ədəbiyyat, deyək ki, poeziya yalnız azərbaycanlı oxuculara tanış olan formalarda yazılmış nümunələrdən ibarət deyil. Bu sahədə dünya praktikasında çox fərqli forma, janr əlvanlığı var. Bax, bu prinsiplər bu və ya digər şəkildə mənim tərcüməçilik işimin əsaslarını təşkil edib.

- **Hesab edirsinizmi gənclər sizin yaradıcılığınıza qarşı diqqətlidirlər?**

- İndiki halda mən düşünürəm ki, bəlkə də o qədər yox... Vaxt var idi ki, mən ayda üç yüzə qədər məktub alırdım. Özü də, düzünü deyim ki, heç o məktubların çoxunu oxumağa vaxtım olmurdu. O məktubları evdə verirdim uşaqların anasına ki, müəyyən maraqlı doğuranları mənim üçün seçib ayırsın. İndi çox təəssüf ki, poçt sahəsi arxa plana keçib, oxucu məktubları az qala heç yazılmır. Amma orta və yaşlı nəsıl ara-

sında yaradıcılığımaya yetərinəcə diqqət var.. Deyim ki, "Ədəbiyyat qəzeti"nin lap son sayında dərc edilmiş şeirlərim haqqında eşitdiyim oxucu fikirləri də bunu təsdiq edir. Heç tanımadığım, gözləmədiyim adamlar zəng edərək təəssüratlarını bölüşüblər. Ən maraqlısı odur ki, orada proqram xarakterli şeirlər oxucuların diqqətini daha çox cəlb edib. Bu, mənim üçün çox önəmlidir. Bu maraqlı məsələsi belədi də - vaxtilə mənim şeir kitablarım on beş, otuz min tirajla çap edilib. Və kitablar da müəyyən dərəcədə alınırdı. Bu da həmin o diqqətin nəticəsiydi. Yəqin siz özünü də xatırlayırsınız, yaddaşıınızda olar ki, Bakı şəhərinin ən mötəbər, böyük ali məktəblərində, auditoriyalarda bizimlə görüşlər olurdu və o görüşlərdə, o zallarda adam əlindən tərpənmək olmurdu. Konservatoriyadan tutmuş institutlara qədər və sair. Üstə gəl rayonlarda olan görüşlər. Vaxtilə Yevtuşenkonun Azərbaycan dilində işıq üzü görmüş kitabına mənim tərcüməmdə xeyli şeir daxil edilmişdi. Orda Yevtuşenkonun belə bir şeri var, yaddaşıım məni aldatmırsa, belədi ki, başqa adlar gələcək, başqa adlar yüksələcək... Bu, vaxta-zamana xas olan bir xüsusi-

Onu da deyim ki, bir çox rus, belarus tənqidçiləri də yaradıcılığım barədə gəniş məqalələr yazıblar. Bunlar da mənim yaradıcı həyatımın xoş faktlarıdır. Neyləyim, sualı elə qoyubsunuz ki, mən yenə də xasiyyətimin xilafına olaraq özümdən danışmalı oluram.

- **Bu gün Azərbaycanda sərbəst şerin bu dərəcədə vüsət almasının köklərində nə dayanır?**

- Deyim ki, poeziyaya sərbəst şeirlə gəlmişəm. Sərbəst şerin də özünəməxsus formaları var. Mən, məsələn, Səlim Babullaoglu haqda yazmışam ki, Səlimin yazdıqları yeni bir formadır. Bu forma Səlimdə çox gözəl alınır. Hər şeydən qabaq şeir şairin ürəyində hansı formada yaranırsa, eləcə də dünyaya gəlir. Bilirsiniz ki, klassik şeir formasının öz tələbləri var. Bu tələbləri indi əvvəldən axıra gənc şair kamil şəkildə bilmir. Məsələ burasındadır ki, klassik Azərbaycan şerinin forma özəllikləri bizim həm də genetik yaddaşıımızdadı. Və deyək ki, əvvəlxır hətta sərbəst şeirlər yazanlar belə klassik formalara müraciət edirlər. Bəlkə də bu yaradıcılıq prosesində o klassik şeir formalarını mənimsəmələrindən irəli gəlir. Mən özüm texniki təhsil almışam.

İstedadın qanunları insanlığın qanunlarına xidmət etməlidir

Çingiz Əlioğlu: "Əsl poeziya böyük zaman məsafəsində yaşamaq üçün yararır"

cümə edirdim ki, tərbiyə işinə kömək edə bilsin. Bu dəfə çox tezliklə daha ciddi şəkildə şeirlə yanaşı həm də nəsr əsərlərinin tərcüməsinə başladım. Çox ciddi müəllifləri, deyək ki, Kuprini, Şukşini və digər çox ciddi müəllifləri dilimizə çevirdim. Hesab edirəm ki, bu tərcümələr uğurlu tərcümələr idi və tərcümələrim haqqında kifayət qədər də müsbət fikirlər səslənirdi. Ömrünün bu çağında isə, deyək ki, otuz ildən bəri mən yalnız ürəyimcə, zövqümcə olan, diqqətimi çox cəlb edən dünya şairlərinin şeirlərini tərcümə edirəm. Artıq mənim tərcüməmdə otuzdan çox kitab işıq üzü görüb. Lap yaxın illərdə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tərcüməmdə iki cildlik tərcümə toplusu çap etdirib. Birinci cild poeziya, ikinci cild nəsr kitablarıdır. İstər coğrafi baxımdan, istər zaman, istərsə də bədii baxımdan bu cildlərin əhatə etdiyi sahə çox genişdi. Yəni, yeddinci əsrdən XXI əsrə kimi. Amerikadan tutmuş Kubaya qədər, Skandinaviyadan tutmuş Pakistana, İngiltərəyə, Fransaya, keçmiş sovet məkanına qədər. Təbii ki, burda daha çox məni maraqlandıran, diqqətimi daha çox cəlb edən müəllifləri çevirmişəm. İndi həmin nəşrin üçüncü, dördüncü cildlərini hazırlayıram. Bu, deyək ki, vaxt-zaman baxımından kəsım şəklində qarşıma qoyduğum layihə deyil. Artıq bu işlə öz könlümcə və vaxt, zaman, imkan daxilində məşğul oluram. Digər tərəfdən də Azərbaycan oxucularını dünya ədəbiyyatında baş verən hadisələrlə tanış etmək həvəsi həmişə məni çəkib. Bilmək lazımdı ki, ədəbiyyat, deyək ki, poeziya yalnız azərbaycanlı oxuculara tanış olan formalarda yazılmış nümunələrdən ibarət deyil. Bu sahədə dünya praktikasında çox fərqli forma, janr əlvanlığı var. Bax, bu prinsiplər bu və ya digər şəkildə mənim tərcüməçilik işimin əsaslarını təşkil edib.

- **Hesab edirsinizmi gənclər sizin yaradıcılığınıza qarşı diqqətlidirlər?**

- İndiki halda mən düşünürəm ki, bəlkə də o qədər yox... Vaxt var idi ki, mən ayda üç yüzə qədər məktub alırdım. Özü də, düzünü deyim ki, heç o məktubların çoxunu oxumağa vaxtım olmurdu. O məktubları evdə verirdim uşaqların anasına ki, müəyyən maraqlı doğuranları mənim üçün seçib ayırsın. İndi çox təəssüf ki, poçt sahəsi arxa plana keçib, oxucu məktubları az qala heç yazılmır. Amma orta və yaşlı nəsıl ara-

yətdi və hər dövr özünün şairlərini verir. Bu, təbiidi. Belə deyək də, əsl poeziya böyük zaman məsafəsində yaşamaq üçün yararır. Amma, bununla yanaşı hər zamanın özünəməxsus qısa məsafələr üçün yaranan poetik nümunələri də olur. Mən dəfələrlə bizim Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin, Yazıçılar Birliyinin xətti ilə ölkəmizin bütün bölgələrində, eləcə də dünyanın əksər ölkələrində keçirilən poeziya gecələrində iştirak edən nümayəndə heyətinə başçılıq etmişəm. Ədəbi görüşlər keçirmişəm. O zallar gəncələrlə dolu olub. Görüşdən sonra həmişə gənclər bizi üzük qaşığı kimi əhatəyə alıblar. Bütün bunlar ədəbiyyata olan marağın göstəricisidir.

- **Ədəbi tənqid bir şair kimi sizin yaradıcılığınızda nə dərəcədə, nə qədər maraqlıdır və ümumiyyətlə, haqqınızda yazılan yazılar sizi nə dərəcədə ilgiləndirir?**

- Bu cəhətdən mənim heç bir narazılığım yoxdu. Qəti şəkildə. Yəni, yaradıcılığımın bütün dövrlərində Azərbaycan ədəbi tənqidinin ən görkəmli nümayəndələri mənim yaradıcılığım haqqında dəyərli fikirlər söyləyiblər, çox dəyərli məqalələr yazıblar. Rəhmətlik Bəkir Nəbiyev, Nadir Cəbbarov, Aydın Məmmədov, Tofiq Hacıyevdən tutmuş Nizami Cəfərov, Vaqif Yusifli, Rüstəm Kamala qədər. Bu sıra böyük bir sıradı. Azərbaycan ədəbi tənqidi, xüsusilə poeziya ilə məşğul olan elə bir tənqidçi yoxdur ki, o, yaradıcılığımaya diqqət yetirməsin. İndi bu sualların qoyuluşu elədi ki, mən məcburam, təvazödən kənar olsa da, məhz özümdən danışım. Bir məsələ var ki, bu tənqidçilərin fikirləri mənim üçün həmişə bu və ya digər şəkildə çox maraqlı olubdur. Deyim ki, nə qədər gizlətsələr də, ədəbi tənqidin mövqeyinə, münasibətinə şair və yazıçıların həmişə gizli bir marağı olub. Şair bəzən bunu açıq deməyə də, öz yaradıcılığında olan bəzi məqamların tənqidçi tərəfindən açılmasını böyük ehtiyac hiss edir. Bunu dilinə gətirməyə də. Və mən özüm belə xoşbəxt anları yaşıamışam. Bu, yaradıcı insan üçün çox böyük stimuldur.

Orta məktəbdə şeir oxumağa elə də marağım olmayıb. İnstitutun son kursunda oxuyanda yazmağa başlamışam. Və təbii ki, o dövrdə klassik Azərbaycan şerinin formalarına elə də belə deyildim. Amma sonralar mən hiss etdim ki, buna hökmən yiyələnməliyəm. Hiss etdim ki, müəyyən bir ritm və axıcılıqla mənim içərimdə hansısa yazılar yaranır və bunlar klassik formada öz ifadəsini tapır. İstənilən halda, istənilən formada şeir şeir olmalıdır. İstər sərbəst, istərsə də qeyri-sərbəst olsun...

Əsas odur şeir şeir olsun. Söhbət ondan gedir.

- **Bir şair kimi sizin üçün meyar nədir?**

- Əlbəttə ki, bədii dəyər. Yazının bədii keyfiyyəti, orijinallığı.

- **Yaradıcılığınızda nəyə nail olanda bunu qələbə hesab edirsiniz?**

- Deyim ki, mən heç vaxt bu "qələbə" sözü haqqında düşünürəm və ümumiyyətlə, belə frazalar mənlilik deyil. Lap dəqiqi, mən bu sözdən elə də xoşlanmıram. Məndə elə maksimalist fikirlər yoxdur. Kifayət qədər bir təvazö ilə bu məsələlərə yanaşan bir insanam. Ona görə yox ki, özümə inanmıram və yaxud özümə şəkk edirəm. Yox, qətiyyətlə! Əksinə... Ancaq hesab edirəm ki, get-gedə həyatın daha çox "mən-mən" düşüncəsinə hesablandığı bir vaxtda insanlar, özü də yaradıcı adamlar daha çox təvazökər olmalıdırlar.

- **Sovet dövründəki şair şöhrətinin yerini sizcə, indi nə tutur?**

- Mənə elə gəlir ki, əsl şair şöhrətinin yerini heç nə tutmur, bu şöhrət həmişə öz uca mərtəbəsində qalır. Lap elə çağdaş həyatımızdan yetərinəcə nümunələr var... Çox uzaq zaman məsafəsi ayırmır ki, bizi rəhmətlik Məmməd Arazdan... Lap bu yaxınlarda dünyalarını dəyişmiş

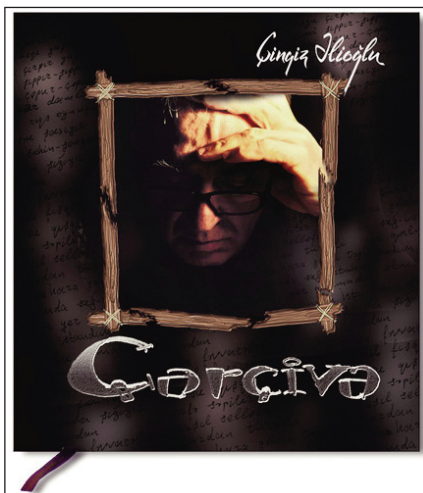
Vaqif Səmədoğlundan, Zəlimxan Yaqubdan. Bu cür sənətkarlar üçün şöhrət anlayışı əbədidir; istər həyatda olsunlar, istərsə dünyalarını dəyişmiş olsunlar...

Necə ki, biz Nizami, Füzuli, Vaqif, Cəfər Cəbbarlı, Səməd Vurğun, Rəsul Rza, İsmayıl Şıxlı, İlyas Əfəndiyev kimi sənətkarlarımızın yaradıcılığına, şəxsiyyətinə olan xalq sevgisini bütün zamanlarda əziz tutmuşuq. Şöhrət məsələsinin özü bir qədər yanaşma ayaqları tələb edən mətləbdir. Bilirsinizmi, şöhrətin hansı mükəmməl oxucular arasında etiraf edilməsi məsələsi var ki, bu, artıq bir başqa söhbətin mövzusu. Mən bir dəfə Türkiyəyə dövləti olan bir nümayəndə heyətinin başçısı idim. Elazığ vilayətinə getmişdik. Orda Bəxtiyar Vahabzadə caddəsinin açılışı mərasimində iştirak etməliydik. Necə olmuşdusa bizim təy-yarə baqaqlarımız səhnə başqa şəhərə getmişdi. Biz bələdiyyə başqanı ilə görüşəndə dedim ki, bəs, sayın başqan, biz sizə hədiyyələr də gətirmişik, amma təəssüf edirəm ki, uçaqda başqa şəhərə gedib. Amma sizə canlı bir hədiyyə gətirmişik, o da çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatının, şerinin imperatoru Zəlimxan Yaqubdur. Sonra mənim bu sözümdən bir para şairlər çox narahət olmuşdular. Şair şöhrətinə belə qısqanc yanaşmaq daxili cılızlığın göstəricisidir. Bilirsiniz, ola bilər ki, sən özünə bu və ya digər şəkildə üstün nəzərlərlə yanaşırsan. Ancaq sən başqa bir şairin şöhrətinə qarşı dər-qursaqılıq da etməməlisən, darılmamısan. Bilirsiniz, bu şöhrət məsələsi, belə deyək ki, məşhur kinomuzda deyildiyi kimi, çox qəliz məsələdir. Xatırlayıram, elə vaxtlar var idi Sabir Rüstəmxanlı, Nüsrət Kəsəmənlili, mən küçədə gedəndə adamlar üzük qaşığı kimi bizi əhatə edirdi. İnsanlar hər hansı bir formada hökmən ifadə etməyə cəhd edirdilər ki, biz sizi tanıyıraq. Bu, çox xoş, səmimi bir münasibətdi. Eyni zamanda, da burada bir məsələ də var idi ki, bir növ doğmalığından irəli gələn bir halla o insanlar elə bil bizim azadlığımızı əlimizdən alırdılar. Bu, şəxsən məni bıqdıran bir iş idi. İndi böyük xoşbəxtlikdi ki, yaşım artıb, eynəyi vururam gözümə, papağı da basıram gözüümün üstünə, küçədə on adamlardan biri məni ya tanıyır, ya da yox. Bax, məsələ belədi... Mən şöhrət haqqında vaxtilə şeir də yazmışam; şöhrət dəyməduşər, işvəli qadın kimi bir şeydir, onun işvələrinə gərək çox aldanmayasan.

- Şeirlərinizdə səs sırası xüsusi önəm daşıyır. Bunu hansı ehtiyacdən edirsiniz, belə şeirlərdə mənanı qorumaq çətinliyi nədən ibarətdir?

- Bu, məndə bu cür alınır və deyək ki, məhz söz və səs mənim üçün çox mühüm əhəmiyyət daşıyan bir məqamdır. Lap belə uşaqlığımdan mən səsə-sözə çox həssas olmuşam. Özü də bunu bilərəkdən etməmişəm. Bu əhvalat mənimlə belə başlayıb. Mən bəzən çalışıram ki, yazılarımda bu məqamlar bir qədər az olsun, fikrimi yayındırmasın. Amma həmişə istəyimə nail ola bilmirəm. Çünki bu, belə yaramır və özüm də görürəm ki, bu, eyni zamanda da Azərbaycan dilinin imkanları və gözəlliklərini nümayiş etdirən bir cəhətdir. Azərbaycan dili çox plastik, ifadəli bir dildir. Və bu dil vasitəsilə, sadəcə, möcüzələr yaratmaq mümkündür. Məsələn, mənim "Qobustan ritmləri" poemam var. Mən o poemanı haradasa 25-26 yaşında yazmışam. Bu poema bir çox ölkələrdə poetik müsabiqələrin qalibi olub. Rəhmətlik Mikayıl Mirzənin ifasında bir çox beynəlxalq müsabiqələrdə qalib gəlib. Gərək ki, Məmməd İsmayıl yazmışdı, Polşada bir universitet tələbəsi bu poemanı uğurla ifa edibmiş. O poemanın motivləri əsasında balet yazıldı və alman mənşəli fin rejissoru film çəkmişdi. Bu, bir saat içərisində yazılmış bir əsərdir. Həmin gün bərk qar yağdırdı. Evdən çıxmaq mümkün deyildi. Mən kirayə qaldığım evdə sıxılıb oturmuşdum. Və heç gözləmədiyim halda bu poemanı yazdım. Bədii yaradıcılığın çox qərribə sirləri var. Çox şeylər yaradıcı insanda təhləşür səviyyəsində baş verir. Hansısa qərribə, ecazkar bir qüvvənin təsiri ilə... Bu proses adanın beynində heç özü də hiss etmədən gedir və sən məcbur olub onu yazmalı olursan. Bax, mən "Diaspora" adlı poemamı heç özüm də gözləmədiyim halda, səhər qəlyanaltısından öncə oturub birbaşa yazmışam.

(Davamı səhifə 13-də)

(Əvvəli səhifə 12-də)

Poemanı başlayana qədər ömrümdə düşünməmişəm ki, belə bir poema yazacam. Bu məsələlər çox sirli, anlaşılmaz, izaholunmaz işlərdir. Çox böyük bir bolqar ədəbiyyatşünas alim olub, Mixail Arnautov, onun "Ədəbi yaradıcılığın psixologiyası" adlı bir əsəri var. O, əsərdə bu məqamlara çox toxunub. Həmin əsəri mən haradasa qırx il bundan əvvəl oxumuşam. Ordakı o qənaətlər, müşahidələr ki, mən izləmişdim, zaman-vaxt keçdikcə, özüm gəlib müəyyən bir yaş dərəcəsinə çatdıqca görürəm gəldiyim qənaətlər onunla səsleşir. O kişi bu şeyləri düz yazıb, bu, həqiqətdir. Olsun ki, bu da istedadın qanunlarından biridir. Mən vaxtilə rəhmətlik Nəbi Xəzrinin "Zaman çıxsın məcrasından" adlı kitabına yazdığım ön sözün adını boş yerə "İstedadın qanunları ilə yaşamaq lazımdır" qoymamışdım. Bilirsiniz, dövrün, vaxtın-zamanın, hökumətlərin qanunları dəyişə bilər. Amma istedadın qanunları insanlığın qanunlarına xidmət etməlidir.

Özündə mənə daşımayan hər hansı poeziyaya iddialı yazı şeir deyil, o mətndi, mətnlə şeir başqa-başqa şeylərdir. Mətn laldı. Şeir danışır, oxuyur. Ona görə, bu sualın ikinci yarısında ki, mənə söhbəti var, mənə vacibdi. Mənə yoxdursa, o şeir nümunəsi deyil. Və əgər bu mənə özünün poetik ifadəsində hansısa yeni və maraqlı səs qanunları ilə yazılıb, onda onu daha maraqlı hesab edərim. Mən yazdıqlarını əzbərdən deyən şairlərdən deyiləm, amma çoxdan yazdığım bir şeirimdən misralar yadıma düşür:

**Xəzərdə xəzəl üzür,
Lal sular üzgün...**

Adi bir misradı... Burada səslərin yaratdığı səs mənzərələrinə fikir verirsinizmi? Özümdən deməyi uzatmaq üçün bu misraları da burada saxlayıram.

- İstərdik ki, gənclərlə təcrübələrinizi bölüşəsiniz. Şeirlərinizi çapa hazırlayarkən onları hansı prinsipə seçirsiniz?

- Əvvəla, mən gənclərlə demək olar ki, kifayət qədər işləmişəm. Çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatının çox müxtəlif nümayəndələri var ki, bunlar haqqında ilk "uğur olsun"u mən yazıb xeyir-dua vermişəm. Çoxlarının ilk kitablarına ön söz yazmışam. Əlimdən gələn köməyi əsirgəməmişəm. Bu, danılmaz faktdı. Həmişə istedadlı bir gəncə rastlaşmaq mənim üçün toy-bayram olub. Başqa bir söhbətdir ki, bu istedadlı gənclər sonrakı mərhələdə necə inkişaf edib, insan kimi hansı dəyərləri əldə ediblər? Bilirsiniz, bunun özü də maraqlı məsələdi. Mən gənclərin yanında həmişə sonacan olmağa çalışmışam. Vaxtilə Yazıçılar Birliyinin gənc yazarlar üçün Şüvəlanda təşkil etdiyi seminarla mənim rəhbərlik etdiyim qrupda iştirak edən Afaq Məsud, Vaqif Bayatlı, Vaqif Bəhmənli, Ağacəfər Həsəni, Tofiq Nureli kimi istedadlı insanlar bu gün

ədəbi mühitdə imzalarını yetərinlə tanıtmış söz adamlarıdır. Gənclərlə işləmək mənim üçün həmişə çox cazibədar olub və bu təmaslardan özüm də çox şey əxz etmişəm. O ki qaldı sualın ikinci hissəsinə aid məsələlər, bilirsiniz, indi kitablar az tirajla nəşr olunur. Ona görə də hər yeni kitabı çapa hazırlayanda əvvəlki kitabı daxil etdiyim bəzi şeiri də əlavə etmək istəyirsən ki, bu şeirlər öz oxucularını tapa bilsin. Mən məsələyə bu prinsipə yanaşıram. Əlbəttə, hər müəllifin öz mövqeyi var...

- Şeirlərinizi sizin tərcümeyi-halınız hesab edə bilirikmi və hansı səbəbdən?

- Bu, çox tanış bir mövzudur. Eyni zamanda şeirlərim təkcə tərcümeyi-halım yox, həm də əldə edə bilmədiklərimdi, əlim yetməyənlər, vaxtında istədiyim, ancaq yetə bilmədiyim anların şəkillənmələri kimidi. Mənim xalq şairi Rəsul Rzanın təqdimatı ilə çap edilən şeir silsiləmdə ilk şeir "İstedadın nəğməsi" adlanırdı. İstedadı kim yetirir? Əlbəttə, xalq. Təbii ki, söhbət Azərbaycan xalqının nəğməsindən gedirdi. Son dərəcə kəskin bir şeir idi. O şeir azadlığa təşnə olan bir gəncin arzusunun ifadəsi idi. Mənim tərcümeyi-halım həm də o arzusun, yəni, azadlıq harayının qəlpələrindən yaranıb, bütövlənib, bülövlənib:

**Biz sükunətlik,
İçimizdə bir dəlisov
qışqırıq var.
Ancaq biz ölərək qışqırsaq!**

Bundan artıq necə demək olardı o zaman üçün?

**Biz mayayıq,
Qıcqırır-qıcqırır
Dahilər yetiririk.
Biz açılan bir yayıq
Açıldıqca
Yaradıcılıq səmasına
Dahilər tullayıırıq.
Biz sirrik,
Biz kəşfik
bacarıqlı əllərdə,
düşüncəli beyinlərdə...**

Xoşbəxtəm ki, bu yazıları vaxtında çap etdirə bilmişəm. Ona görə də bəzən deyirəm, bir insan kimi tərcümeyi-halım şair kimi tərcümeyi-halımdan az maraqlı deyil. Mən bütün həyatımın mənzərəsini bir araya gətirə bilsəydim, hesab edərim bu, çox nəhəng bir iş olardı. Fərəh, qürur hissi keçirirəm ki, bu, mənim həyatımdı - bütün uğurları, uğursuzluqları və ağrı-acısı ilə bir arada. Mən onu heç kəsə bölüşmək istəmirəm...

- Müstəqillik dövründə Ramiz Rövşən, Vaqif Bayatlı və Vaqif Səmədoğlu üçlüyü ilə müqayisədə Nüsrət Kəsəmənli, Sabir Rüstəm-xanlı və Çingiz Əlioğlu üçlüyü sizcə bir qədər ikinci plana keçmədi ki?

- Açığını deyim ki, bu cür müqayisəni mən heç vaxt məqbul hesab etməmişəm. Burada məsələyə hansı rakursdan baxmaqdan söhbət gedə bilər. Bir rakursdan baxarsan - görərsən ki, bu üç şair daha qabarıq görünür, başqa bir rakursdan baxarsan, görərsən ki, başqaları. Hər bir yaradıcı insanın öz missiyası, tarixi yeri var. Hər kəs böyük ədəbiyyatımıza bu və ya digər şəkildə öz istedadı, imkanı daxilində xidmət edib. Ədəbiyyatda Ramiz Rövşən, Vaqif Bayatlı, Vaqif Rövşən işini görüb, Çingiz Əlioğlu Çingiz Əlioğlu işini və sair. Əsas olan odur ki, bu insanlar ədəbiyyatımıza, xalqımıza eyni fikir ucaltığından xidmət edib və hər kəs də öz şair ömrünü, qismətini yaşayıb. Burada hansısa üçlükdən, beşlikdən söhbət gedə bilməz.

Söhbətləşdi: Gülayə